

Wycieczka studentów Oddz. las. Polit. Lw. do lasów Żywieckich.

L' excursion des étudiants de la Section Forestière de l'École Polytechnique de Léopol dans les forêts de Żywiec.

W okresie feryj świątecznych, między 17 a 20 kwietnia, odbyła się pod kierownictwem prof. Berwida wycieczka naukowa studentów III. roku Oddziału Lasowego Politechniki Lwowskiej do lasów Żywieckich. W wycieczce wzięli udział prof. St. Hubicki i prof. J. Ladenberger, 5 asystentów i 30 studentów.

Celem wycieczki było zaznajomienie studentów z praktycznymi zagadnieniami leśnictwa. Program wycieczki obejmował zwiedzenie

fabryki produktów suchej destylacji drewna w Węgierskiej Górcie, zwiedzenie lasów należących do Zarządu Węgierska Górka, oraz zabudowania potoków górskich Cięcina i Kocierz.

Ogólny opis lasów Żywieckich ¹⁾.

Lasy żywieckie, własność Arcyks. Karola Stefana Habsburga, położone w województwie krakowskim, powiatach politycznych: Żywiec, Biała, Wadowice, Oświęcim, Maków, w dorzeczach Soły z Koszarawą, Skawy ze Skawicą, Białki i Wisły, zajmują powierzchnię 42,439.34 ha.

Lasy te rozłożyły się na stokach Beskidu Wysokiego, oraz przedgórze karpackiego, a więc na terenach, różniących się wybitnie zarówno pod względem morfologicznym, jak leśnym, od zwiedzanych dotychczas Karpat wschodnich.

Beskidy zachodnie charakteryzują się łagodnymi formami i nieznaczną stosunkowo wysokością — przeciętnie od 900—1200 m n. p. m. Wzniesienie nad poziom morza dla Żywca wynosi średnio 346 m.

Beskidy zachodnie stanowią krainę lasów jodłowo-bukowych, świerk, w przeciwieństwie do Karpat wschodnich, schodzi na plan drugi. Wzdłuż dolin rzek, spotyka się silnie rozwinięte olszyny. Kosodrzewina występuje tylko na szczycie Babiej Góry i Pilska.

W parze z nieznaczną wysokością idzie silne zaludnienie powyższych okolic i słaba, w porównaniu z Karpatami wschodnimi, lesistość. Niema tu dużych, nieprzerwanych kompleksów leśnych, tak charakterystycznych dla Gorganów lub Czarnohory. Obszary leśne o stosunkowo nieznacznej powierzchni, rozrzucone są po stokach górskich i poprzerywane obszarami roli uprawnej.

W związku z tem jest zupełnie odmienna struktura gospodarstwa lasowego. O ile w Karpatach wschodnich nie można sobie wyobrazić gospodarstwa bez kolejki leśnej, trudno bowiem mówić o dostawie drewna końmi na odległość 30—70 km, o tyle w Beskidach zachodnich kolejek nie stosuje się nigdzie. Jest to rzecz łatwo zrozumiała, gdyż wchodzą tu w grę stosunkowo nieznaczne odległości, a robotnik, ze względu na silne zaludnienie, jest stosunkowo tani, kolejka zaś może się rentować tylko przy dużych, zwartych kompleksach.

Dzięki silnemu zaludnieniu i dobrze rozwiniętej sieci komunikacyjnej, gospodarstwo może być prowadzone bardzo intensywnie, gdyż każdy kawałek drewna można wywieść i spieniężyć.

¹⁾ Ta część sprawozdania jest w znacznej części przedrukiem programu wręczonego uczestnikom wycieczki przez Dyрекcję Dóbr Żywieckich.

Dobra żywieckie nabył Arcyks. Karol Ludwik Habsburg. W 1848 r. objął je na podstawie dekretu dziedzictwa z 30/VI 1848 r. Arcyks. Albrecht († 1895 r.). Umierając zapisał testamentem z 11/I 1893 r. cały majątek synowi swego brata Karola Ferdynanda, obecnemu właścicielowi Karolowi Stefanowi.

Z majątku powyższego rozparcelowano w 1922 r. 172 *ha* gruntu rolnego, w r. 1924 przekazano na rzecz Polskiej Akademji Umiejętności w Krakowie 10.500 *ha*.

Obecny stan posiadłości wynosi:

a) gospodarstwo rolne	773·21 <i>ha</i>
b) „ lasowe	41.619·47 „
c) „ przemysłowe	114·79 „
d) centrala i parki	31·87 „
Razem	<u>42.439·34 <i>ha</i></u>

Całość dóbr podzielona jest administracyjnie i gospodarczo na 14 zarządów lasowych, 2 zarządy rolne, dyrekcję browaru i zarząd fabryki produktów suchej destylacji drewna.

Na czele dóbr stoi dyrektor wraz z dyrekcją dóbr z siedzibą w Żywcu.

Dyrekcja obejmuje 5 działów administracyjnych a to:

- 1) Administrację lasów (hodowla, użytkowanie, handel i przemysł drzewny, oraz sprawy personalne);
- 2) Biuro techniczne (urządzenie lasów, kataster gruntów, budowa dróg i mostów, zabudowanie potoków, budownictwo, podatki gruntowe i t. d.);
- 3) Biuro prawnicze;
- 4) Buchalterję i likwidaturę;
- 5) Kasę główną;

Poszczególnymi zarządami lasowemi kierują inżynierowie leśnictwa z egzaminami na samoistnych gospodarzy lasowych. Kierownikowi zarządu podlega bezpośrednio straż leśna (gajowi, starsi gajowi, leśni i leśniczowie).

Jako obchód gospodarczo-ochronny przypada na jednego strażnika lasowego średnio 250—350 *ha*, zależnie od konfiguracji terenu. Obszar poszczególnych zarządów waha się w granicach 852 *ha*.

Ogółem zatrudniają dobra żywieckie 53 urzędników, w tem 23 dyplomowanych leśników, absolwentów wyższych uczelni, oraz 191 etatowych funkcjonariuszy, w tem 145 strażników lasowych.

Zarząd lasów Bestwina posiada 75-letnią, Maków i Bystra, 80-letnią, reszta zaś, jako górskie zarządy, 100-letnią kolej rębnią.

Lasy urządzone są systemem kombinowanym (masowo-drzewostanowo-powierzchniowym), przyczem szczególnie uwzględnia się do-

bór poszczególnych drzewostanów rębnych, możliwie stały roczny dochód rębny, oraz możliwie równomierny podział zrębów na poszczególne obchody strażnicze.

W zasadzie panuje gospodarka małych zrębów, przyczem zrąb roczny nie przekracza powierzchni 3 *ha*, ostęp zaś rębny 3 oddziałów t. j. około 90 *ha*. Zręby te są jużto zrębami czystymi jużto obsiewnemi, zależnie od warunków siedliskowych.

Sztuczna uprawa odbywa się przez sadzenie 2-latek świerkowych z domieszką 3—4 latek jodłowych i 2-latek modrzewia w więźbie 1.50 x 1.50 do 2 *m*. Grzbiety pasm górskich powyżej 1.200 *m* n. p. m. obsadza się limbą ze świerkiem (po połowie).

W partjach powyżej 750 *m* n. p. m. stosuje się ścinę letnią, w zrębach obsiewnych ścinę zimową, zrywka i zwózka do stacyj załadowniczych odbywa się w zimie i latem, w akordzie; drewno opałowe wyrabia się w lecie, zrywa zaś w zimie. Opał zerwany do drogi zwozi się w lecie na wozach do stacyj kolejowych, opał twardy do fabryki produktów suchej destylacji drewna w Węgierskiej Górcie. W zarządzie Rycerka dostawia się drewno opałowe spławem dzikim na przestrzeni 12 *klm* do składowiska, gdzie następuje załadowanie do wagonów.

Użytek rębny i międzyrębny sortuje się na następujące klasy:

1) Budulec, możliwie w dłużycach, względnie w klocach od 4 *m* w górę, o średnicy 25—30, 31—35, 36—40, 41—45 *cm* i t. d. przy odczubie 20 *cm*.

2) Kopalniaki od 10—24 *cm* średnicy środkowej, od 8—10 *cm* w odczubie.

3) Drewno celulozowe (papierówka) 8—24 *cm* średnicy.

4) Opał.

Budulec w przeważnej ilości przeciera się we własnych tartakach, resztę zaś sprzedaje się tartakom sąsiednim, lub też franco wagon na eksport.

Kopalniaki i drewno celulozowe sprzedaje się franco wagon na potrzeby przemysłu krajowego lub też na eksport.

Dobra żywieckie posiadają 3 tartaki parowe, a to: w Węgierskiej Górcie, 3 trakowy, w Ujsołach, 4 trakowy, w Makowie, 2 trakowy, oraz dwa tartaki wodne o 5 trakach.

Drogi leśne stanowią własność i utrzymywane są przez dobra żywieckie. Utrzymanie dróg, biegnących przeważnie wzdłuż potoków, wymaga również regulacji z zabudowania potoków, w którym to kierunku w ostatnich latach poczyniono znaczny nakład pracy i kosztów, o czem dobitnie świadczą cyfry piepiężne:

W roku 1924	137.252	złoty.
„ „ 1925	298.723	„
„ „ 1926	463.645	„

co przeliczając na 1 *ha* powierzchni wypada okrągło:

W roku 1924	3.30	złoty.
„ „ 1925	7.20	„
„ „ 1926	11.10	„

Koszta budowy 1 *klm* drogi wynoszą przeciętnie 6.000 zł. Kolejek leśnych na terenie dóbr żywieckich niema.

Drewno bukowe (opał bukowy) zużywa prawie wyłącznie fabryka produktów suchej destylacji drewna w Węgierskiej Górze. W 26 czynnych retortach zwęglą się rocznie 14.000 *mp* drewna bukowego uzyskując jako produkty:

węgla drzewnego	168	ton
alkoholu metylowego	84	„
octanu wapnia	379	„
smoły drzewnej	237	„

Roczny etat rębny wynosi dla całego obszaru;

drewna bukowego	28.370	m^3
„ miękkiego	186.650	m^3
Razem	215.020	m^3

Cyfra powyższa obejmuje już użytek międzyrębny w wysokości $45.950 m^3 = 27.6\%$.

(Dok. nast.).